

Гордієнко О. А., кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри початкової освіти та культури фахової мови Житомирського державного університету імені Івана Франка

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

Реформування сучасної початкової освіти ставить за мету надання можливості здобувачам освіти реалізувати свій творчий потенціал та розвивати здібності. У національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті зазначено:

«Головна мета української системи освіти – створити умови для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України...» [6], а Закон України «Про загальну середню освіту» стверджує: «Завданням загальної середньої освіти є формування особистості учня, розвиток його здібностей і обдарувань» [3].

Проблема розвитку творчої особистості завжди цікавила науковців, і тепер вона набуває особливої актуальності. Саме в початковій школі як першому етапі загальноосвітньої підготовки дитини забезпечується розвиток дитини, формування у неї вміння читати, писати, навички користування книжкою, іншими джерелами інформації. Молодший шкільний вік є сенситивним періодом для формування творчих здібностей особистості, її духовного та емоційного становлення. А це можливо за умови правильної організації творчої діяльності учнів. За дослідженнями науковців (Т. Байбари, Н. Бібік, Р. Гавриш, Ю. Гільбуха, Л. Лохової, О. Савченко та ін.) оригінальність мислення, допитливість, акуратність і винахідливість найактивніше формується в молодшому шкільному віці. Коли інтерес дитини успішно сформований, її зацікавленість до навчання знаходиться на високому рівні [1, с. 31].

Молодший школяр опирається на набуті в дошкільному дитинстві знання, активно діє та робить певні висновки, здатна виконувати складні розумові операції. Вчитель повинен обдумувати проблемні ситуації та підбирати найдоцільніші методи та принципи для їх вирішення. З метою активізації пізнавальної діяльності на уроках можна використовувати різноманітні інноваційні технології [7, с. 50].

Розвивати творчість – означає виховувати у дітей інтерес до знань, позитивні мотиви учіння, самостійність у навчанні. На думку Г. Кіт, О. Демченко, «творчий педагог має кардинально змінити шкільне освітнє середовище, забезпечити формування позитивної мотивації учіння. Провідним мотивом навчальної діяльності має стати не страх, а пізнавальний мотив або мотив самореалізації» [4, с. 252]. Розвиток творчих здібностей може йти різними шляхами. Н. Міщенко підкреслює, що розвиток креативності дітей значно

підвищується, якщо дотримуватись спеціально створених педагогічних умов: доброзичливе емоційне середовище під час роботи; врахування потреб та потенційних можливостей учнів; підтримування та поглиблення інтересу до творчої діяльності, що в цілому спонукатиме учнів до активної діяльності [5].

В освітньому процесі початкової школи використовуються різноманітні інноваційні технології: ігрові технології навчання, інтерактивні технології, проєктне навчання, інформаційно-комп'ютерні технології.

Гра – це перша можливість дитини проявити себе, свої здібності, самоствердитись. Навчання через гру розвиває увагу, пам'ять, мислення, креативність, вміння знаходити вихід із критичних ситуацій, стимулює активну діяльність учня. Ігрові технології об'єднують дітей за групами інтересів, вчать працювати в парах, групах, шукати компроміси, виявляти помилки. Якщо вчитель систематично проводить ігри, це привертає увагу дітей, бо кожна дитина бере участь у цікавій роботі.

Доречні також інтерактивні технології: асоціативний куш (коли дітей потрібно швидко налаштувати на потрібну тему), мікрофон (як на початку уроку для виявлення знань з теми уроку, так і для підведення підсумків в кінці уроку), мозковий штурм (дає змогу проявити творчість), очікування, читання із зупинками, гра «Так чи ні», дискусія «За і проти», «Незавершене речення», «Коло ідей», «Займи позицію», робота в парах тощо. Вони дозволяють кожному учню швидко окреслити свій погляд, підвищують зацікавленість у навчальному процесі, сприяють подальшій роботі. Інтерактивне навчання, зокрема групову роботу, можна застосовувати на різних етапах вивчення навчального матеріалу. Інтерактивні вправи, які використовують на початку уроку замість опитування, дозволяють актуалізувати знання для полегшення сприйняття нового, ефективні вони й на уроках систематизації знань, закріплення вивченого, як фрагмент повторювально-узагальнюючого уроку тощо.

Позитивні результати демонструє *метод проєктів* як одна із найбільш поширених у сучасній практиці інновацій. Метод проєктів тісно пов'язаний зі *створенням лепбуків*. Коли дитина шукає необхідну для уроку інформацію, вона

намагається її якнайкраще розкрити, належно оформити, представити для розгляду та обговорення, вчиться презентувати і «захищати» свій проєкт. Для оформлення результатів цієї роботи створюються лепбуки, які ще деякий час будуть демонструвати корисну інформацію дітям.

Презентацією найбільш важливих результатів інноваційної роботи у школі І ступеня є уроки з використанням *мультимедійних технологій*, що суттєво допомагають учителю в його професійній діяльності: для підбору додаткового текстового та ілюстративного матеріалу, створення карток з індивідуальними завданнями, роздатковим матеріалом, додатковими пізнавальними текстами тощо. Створені за допомогою ІКТ презентації дають можливість не тільки продемонструвати матеріал із теми, яка вивчається, а й розвивати у школярів творче, логічне та алгоритмічне мислення, зважаючи на те, що всі презентації будуються за єдиною логічною схемою. Доцільними для уроків будуть презентації-фільми, презентації з використанням анімації, що допомагають не лише скласти яскравий емоційний і водночас науковий образ, а й активізують пізнавальну діяльність учнів, допомагають в роботі над формуванням поняття та його запам'ятовування.

Інноваційні технології поділяються на певні види технологій (групова технологія, технології індивідуального навчання, ігрова технологія, інтерактивне навчання, мультимедійні технології, мережеві технології та кейс-технології), а кожний вид технології має свої методи [2, с. 25]. Доречними для використання на уроках в початковій школі будуть зокрема такі:

Робота в парах. Серед них можна назвати такі: відредагувати роботи одне одного; відповісти на запитання; скласти текст, придумати загадку або прислів'я, виправити помилку тощо.

Робота в групах. Для того, щоб була більш ефективною не лише для вивчення чогось нового, а й для стимуляції творчої діяльності, в об'єднаних групах мають бути діти із різним рівнем знань та досвіду. Правила роботи в групах передбачають повагагу до думки інших, потрібно обговорювати ідею, а не людину.

«П'ять чому». Учні під час уроку мають задавати п'ять запитань на кожне висловлювання вчителя, щоб дізнатися більше про тему уроку та розширити свої знання. Цей метод використовується для виявлення причин та наслідків, що лежать в основі певної проблеми. Найголовніша мета цієї технології – визначити ключову проблему, повторюючи питання «Чому?», придумати способи її розв'язання.

«Асоціативний кущ», якому багато вчителів початкових класів віддають перевагу. На початку роботи вчитель називає головне слово теми, діти називають слова, які викликають асоціації стосовно цього слова, фіксують їх у вигляді своєрідного «куща». Найголовнішою перевагою технології є те, що вона допомагає розвитку мовлення.

«Мікрофон». Технологія надає можливість підвести певні підсумки, висловити власну думку чи позицію. Найкраще цю технологію використовувати в кінці уроку. Відповіді дітей не коментуються і не оцінюються; коли хтось висловлює свою думку, інші не перебивають, не говорять та не вигукують з місця.

Отже, за допомогою інноваційних технологій у здобувачів освіти формуються комунікативні вміння та навички, вони навчаються дискутувати, приймати рішення, критично мислити, використовують свої знання у повсякденному житті. Якщо вчитель добирає до кожного заняття такі види діяльності, які активізують мислення, дають поштовх для роздумів – все це буде зацікавлювати дітей, формувати їх творчі здібності. Інноваційні технології сприяють формуванню самостійності, ініціативності молодшого школяра.

Список використаних джерел:

1. Гавриш Р. Розвиток пізнавального інтересу як засіб формування особистості молодшого школяра на уроках української мови. *Початкова освіта*. 2009. № 5–7. С. 31–33.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2004. 203 с.

3. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017, № 38–39. 15 с.

4. Кіт Г. Г., Демченко О. П. Готовність майбутнього вчителя до організації творчої навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів в умовах НУШ. *Нова українська школа: початок реформ: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 березня 2020 року / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької*. Маріуполь: МДУ, 2020. С. 251–255.

5. Міщенко Н. І. Розвиток творчого потенціалу молодших школярів засобами інноваційних технологій. *Таврійський вісник освіти*. 2017. № 1. С. 138–144.

6. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення: 12.02.25)

7. Савченко О. Я. Сучасний урок у початкових класах. Київ: Магістр-5, 2007. 255 с.